

Eesti avatud valitsemise partnerluse tegevuskava 2025-2029

Sissejuhatus

Avatud valitsemise partnerlus (AVP) on rahvusvaheline algatus, mis edendab head riigivalitsemist. Avatud valitsemine tähendab, et võimu teostatakse ausalt, läbipaistvalt ja elanikega dialoogis.

Eesti liitus AVP-ga 2012. aastal. Tänapäevaks kuulub partnerlusse 74 riiki ja 150 omavalitsust. Eesti on alates 2021. aastast AVP juhtkomitee liige ning 2022. aastal oli Eesti ka üks aasta AVP juhtiv kaaseesistuja, korraldades Tallinnas AVP tippkohtumise. Praegu juhib Eesti AVP kriteeriumide ja standardite alakomiteed.

AVP tegevusi viiakse ellu kahe- või nelja-aastaste tegevuskavadega. Käesolev on Eesti seitsmes tegevuskava. AVP tegevusi koordineerib avatud riigivalitsemise arengukomisjon (ARVAK), mida juhib riigisekretär ning kuhu kuuluvad ministriumide ja valitsusväliste organisatsioonide esindajad.

Tegevuskava toetab „Eesti 2035“ eesmäärke, eelkõige sihti, et Eesti oleks uuendusmeelne, usaldusväärne ja inimesekeskne riik. Ennekõike põimuvad „Eesti 2035“ ja avatud valitsemise eesmärgid, et meil oleksid kvaliteetsed ja uuenduslikud avalikud teenused; et võimu teostatakse avalikes huvides ausalt ja arusaadavalt ning poliitikat kujundatakse koosloomes.

Tegevuskava fookuses on tegevused, mida viiakse ellu riigiasutuste ja valitsusväliste osapoolte koostöös. Need tegevused on koondatud avalikule ideekorjele esitatud ettepanekutest, ministriumide algatustest ja kaasamisseminaride aruteludest¹. Tegevuskava koostamist ja elluviimist koordineerib Riigikantselei.

Eesti seitsmenda tegevuskava nn lipuprojektideks peame:

- **targa tekstiotsingu prototüüpi**, mis loob aluse andmepõhisele tehisarule ja tõenduspõhisele poliitikakujundamisele. Luuakse riiklik *on-prem*² masinõppel põhinev mudel (*large language model*, LLM), mis töötab turvaliselt riigi serverites ja on kohandatud eesti keelele, tagades andmesuveräänsuse ning välistades tundlike dokumentide lekkimise pilveteenustesse;
- **bürokraatia vähendamise algatust**, kus riik kogub avaliku ideekorje alusel ettepanekuid, avalikustab need juhtimislaudadel ning seirab nende elluviimist, et toetada sisukaid valitsusotsuseid ja tagada läbipaistev mõjuhindamine;
- **koosloome- ja kommunikatsioonitoe programmi** ühiskondlikult olulistele valitsuse tegevusprogrammis sisalduvatele algatustele ja eelnõudele, mis aitab kujundada seeläbi paremaid lahendusi.

Eesti senine roll avatud valitsemise partnerluses

Eesti kuues varasemas avatud valitsemise partnerluse tegevuskavas on olnud kokku 64 tegevust³. Varasemate nn lipuprojektidena võib välja tuua:

- [rahvaalgatus.ee platvormi](#), kus igaüks saab tõstatada ühiskondliku probleemi või küsimuse, pidada selle üle avalikku arutelu või algatada kollektiivse pöördumise Riigikogule või kohalikule omavalitsusele;
- [minuomavalitsus.ee veebilehe](#), kust leiab sadade kriteeriumide kaudu süstematiseeritud ülevaate kohalike omavalitsuste teenuste olukorrast;

¹ Täpsem info tegevuskava koostamisest Riigikantselei veebilehel.

² *On premise* tarkvara, mis paigaldatakse ja mida hallatakse enda andmekeskustes või serverites, mitte kolmandate osapoolte hallatavates pilvesüsteemides

³ Kõik Eesti senised AVP tegevuskavad, nende aruanded ja sõltumatu hindamismehhanismi (edaspidi IRM ehk *independent reporting mechanism*) hinnangud on avaldatud Riigikantselei veebilehel.

- [riigiraha.fin.ee veebilehe](https://riigiraha.fin.ee), mis annab ülevaate valitsussektori raamatupidamise andmetest ning mtyraha.heakodanik.ee, kust saab infot keskvalitsuse asutustelt vabaühendustele tehtud väljamaksete kohta.

Viimases tegevuskavas 2022-2024 viidi ellu viis, suures osas täidetud tegevust⁴. Praegusesse kantakse üle kaks projekti:

- riigi koostöö keskkond: luuakse keskkond, mis katab kogu õigusakti eelnõu elutsükli. See annab poliitikakujundajatele võimaluse ühes kohas luua ja menetleda nii Eesti õigusaktide eelnõusid kui ka korraldada Euroopa Liidu algatuste riigisisest menetlust;
- andmepõhine otsustamine: arendatakse lahendusi, mis toetavad avalikke otsuseid andmete abil.

Tegevuskava 2025-2029

Tegevuskava koostamise protsess on esitatud lisas.

Tegevuskava keskendub kahele peamisele suunale. Esiteks arendame oskusi, mis aitavad avalikul sektoril tegutseda avatumalt, teha koostööd ja kaasata ühiskonda. Teiseks loome taristu, mis toetab andmepõhist otsustamist, läbipaistvust ning kvaliteetseid ja kasutajasõbralikke teenuseid. Nende abil liigume sammhaaval avatud, usaldusväärse ja inimesekeskse riigi poole.

Tabel 1. Eesti avatud valitsemise partnerluse tegevuskava 2025-2029 kokkuvõte.

Tegevus	Lühikirjeldus
Lubadus 1: Arendame avatud valitsemiseks vajalikke oskusi	
Tegevus 1.1. Kasvatame poliitikakujundajate koostöö- ja kaasamisoskusi	Suurendame koostöö arengukiirendi mõju, et valitsuse tegevusprogrammi olulistel teemadel tekiks sisukas ühiskondlik arutelu, ning samal ajal arendame juhtide kaasamis- ja koostööoskusi.
Tegevus 1.2. Suurendame avatud riigivalitsemise arengukomisjoni rolli avatud valitsemise edendamiseks	Kujundame ARVAK-ust sisulise ja laiapõhjalise koostööplatvormi, mis toetab AVP eesmärkide elluviimist, osaledes nii tegevuskavade koostamises, elluviimises ja seiramises. Komisjon toimib muuhulgas innovatsiooni- ja katsetusplatvormina, kus valideeritakse ning levitatakse avaliku sektori uuenduslikke lahendusi.
Tegevus 1.3. Katsetame uuenduslikku avaliku sektori tulemustasustamise süsteemi	Katsetame teaduspõhist tulemustasustamise süsteemi, mis seob motivatsiooni selgelt mõõdetava kokkuhoiuga ning võimaldab testida Eesti konteksti sobivaid mudeleid. Sellega loome paindliku ja usaldusväärse motivatsioonimehhanismi, mis toetab innovatsiooni ja soodustab avaliku ja erasektori koostööd.
Lubadus 2: Loome avatud valitsemiseks vajaliku taristu	
Tegevus 2.1. Kasutame andmeid ja uusi tehnoloogiaid otsustamiseks	Valmib targa tekstiotsingu prototüüp, mis loob aluse andmepõhisele tehisarule ja tõenduspõhisele poliitikakujundamisele. Lisaks arendame otsustustoe, digiplatvormide riskianalüüsi ja koostöö keskkonna prototüüpe, kus erilise tähelepanu all on andmete turvaline kasutamine ja privaatsuse tagamine.
Tegevus 2.2. Suurendame avalike otsuste tegemise läbipaistvust	Viime avatud valitsemise teekaardile tuginedes ellu tegevusi, mis suurendavad poliitikakujundamise ja otsuste tegemise protsessi nähtavust avalikkusele ning parandavad info kättesaadavust huvirühmadele.
Tegevus 2.3. Tõstame avalike digiteenuste kvaliteeti ning arendame GovTech	Arendame juhendile „Digiteenuse omaniku ja pakkuja valik“ tuginevat raamistikku, mille abil saame otsustada teenuste delegeerimise üle erasektorile, luua vajalikud tugimehhanismid

⁴ [Eesti avatud valitsemise partnerluse tegevuskava 2022-2024 aruanne.](#)

ökosüsteemi	ning kasvatada GovTech ökosüsteemi koos innovatsiooni toetavate hangete ja varajase koostööga ettevõtjatega.
Tegevus 2.4. Vähendame bürokraatiat koostöös erasektoriga	Viime ellu ettevõtjate tehtud ja ettevõtjate majanduskasvu ja efektiivsuse nõukoja poolt läbi arutatud ettepanekud nõuete ja bürokraatia vähendamiseks. Viime läbi analüüse ja seiret, et toetada sisukaid valitsusotsuseid ja tagada läbipaistev mõjuhindamine. Muudame aruandluse täielikult andmepõhiseks, nii et ettevõtja esitab andmed vaid korra ja riik korraldab nende edasise vahetuse.

Lubadus 1: Arendame avatud valitsemiseks vajalikke oskusi

Tegevuse number ja nimetus	1.1. Kasvatame poliitikakujundajate koostöö- ja kaasamisoskusi		
Tegevuse lühikirjeldus	Suurendame koosloome arengukiirendi mõju, et valitsuse tegevusprogrammi olulistel teemadel tekiks sisukas ühiskondlik arutelu, ning samal ajal arendame juhtide kaasamis- ja koostööoskusi.		
Vastutaja	Riigikantselei		
Kaasvastutajad	Valitsusasutused	Vabaühendused	Teised (parlament, erasektor jms)
	ARVAK liikmed (Rahandusministeerium, Justiits- ja Digiministeerium, Siseministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium)	ARVAK liikmed (E-riigi Akadeemia, Eesti Koostöö Kogu, Vabaühenduste Liit), SA Mõttekoda Praxis	Eesti Linnade ja Valdade Liit, Tallinna Tehnikaülikool, Demos Helsinki, Akkadian OÜ, Põhjamaa Ministrite Nõukogu esindus Eestis
Tegevuse kestus	Juuli 2025 kuni juuni 2029		

Probleemi kirjeldus

Millist probleemi tegevus lahendab?

OECD uuringu⁵ järgi usub vaid 17% Eesti elanikest, et neil on võimalus poliitika kujundamises kaasa rääkida. 20% leiab, et inimeste tagasisidet ka tegelikult arvestatakse. Kiirete reformide ajastul on aga oluline, et ministeeriumid oskaksid piiratud ajaga algatusi ette valmistada nii, et need oleksid piisavalt kaasavad ja ühiskonnas laialt aktsepteeritud.

Avatud valitsemine ja kaasamine sõltuvad eelkõige ametnike teadmistest, oskustest ja valmisolekust teha koostööd inimestega. 2025. aasta juhtimiskvaliteedi uuring⁶ näitab, et Eesti avaliku teenistuse juhtimiskultuur on hea, kuid samas on ruumi kaasata sidusrühmi senisest veelgi enam otsuste ja tegevusplaanide ettevalmistamisse. Laiemalt kaasatakse poliitikakujundamisse peamiselt vabaühendusi, kuid enamik inimesi ei kuulu ühtegi organisatsiooni. Seetõttu jääb suur osa arvamustest otsustajateni jõudmata. Küsitlused annavad küll ülevaate avalikkuse hoiakutest, kuid ei loo võimalust põhjalikuks aruteluks.

Mis seda probleemi põhjustab?

Probleem on selles, et ministeeriumid kasutavad kaasamismeetodeid vähe. Hästi korraldatud kaasamine võtab aega, kuid puudub praktika ja kogemus, kuidas seda kiire tempoga teha. Ka avatud valitsemise teekaart rõhutab, et koostööks vajalikku aega, tegevusi ja kulusid ei arvestata piisavalt. Kiired otsustustsüklid, napp kaasamisvõimekus ja vähene läbipaistvus jätavad inimestele mulje, et nende osalus ei ole päriselt oluline. See omakorda vähendab usaldust poliitilise süsteemi vastu.

Riigikantselei viis 2020. aastal läbi intervjuud inimestega, kes tavaliselt ei osale kaasamisüritustel. Intervjuudest selgus, et mitteaktiivsuse põhjusteks on näiteks see, et ei peeta end poliitiliselt aktiivseks inimeseks, kuigi iga päev hoitakse poliitikas toimuval silma peal ning sageli arutatakse neid teemasid ka pere ja tuttavatega, ning et ei tunta, et nende panusest midagi sõltub.

Tegevuse kirjeldus

Mida on selle probleemi lahendamiseks seni tehtud?

⁵ [OECD Survey on Drivers of Trust in Public Institutions 2024](#)

⁶ [2025. aasta juhtimiskvaliteedi kordusuuring](#)

2023. aastal valmis avatud valitsemise teekaart, mis andis suuna kaasava otsustamise ja koostööviiside parandamiseks. 2024. aastal käivitati koosloome arengukiirendi, mis toetas viie ministeeriumi kaheksat algatust, et neid targemini koosloomes ellu viia. 2025. aasta lõpus uuendati tippjuhtide kompetentsimudelit, et suurendada valmisolekut innovatsiooni ja uute lähenemiste kasutamiseks. Arendamist vajavad aga eelkõige kesk- ja tippjuhtide koostööoskused. Teemaga haakub ka kavandatav avaliku teenistuse seaduse muudatus, mis kavandatud kujul jõustudes toob kaasa keskastmejuhtide ametikohtade tähtsajalisuse ja rotatsiooni.

2022. aasta novembris toimus Riigikantslei eestvedamisel „Eesti 2035“ arvamusrännak, et koguda Eesti elanikelt ideid ja ettepanekuid „Eesti 2035“ tegevuskava täiendamiseks. Selle raames peeti ligi 140 arutelu Eesti eri paigas. 2024. aasta kevadel kasutati Arvamusrännaku formaati kliimaseaduse ja rohereformi jaoks ettepanekute kogumiseks. Arvamusrännaku metoodika koos juhendmaterjalidega on avaldatud [Arvamusrännaku veebiarhiivis](#).

Mis on pakutav lahendus?

Esiteks arendame edasi eelmises tegevuskavas loodud koosloome arengukiirendit, millest saab koosloome- ja kommunikatsioonitugi valitsuse jaoks oluliste ja ühiskonda puudutavate algatuste ning eelnõude ettevalmistamiseks. Kiirendisse valitakse projektid valitsuse tööplaani alusel. Kiirendi aitab koguda kiirelt tagasisidet ja ettepanekuid ning kujundada seeläbi paremaid lahendusi.

Teiseks suurendame juhtide kaasamis- ja koostööoskusi. Keskastmejuhtidele loome koolitusprogrammi, mis tugineb e-õppele ja sisekoolitajatele, tippjuhtide puhul toimub arendamine Spinnakeri arenguprogrammi kaudu. See täiendab seniseid pingutusi innovatsiooni toetamisel ja lähtub kehtivatest kompetentsimudelitest.

Kolmandaks katsetame uuenduslikke osalusformaate, näiteks rahvakogusid vmt, luues aruteludele selge väljundi otsuste tegemise protsessi. Tulemuseks on korduvkasutatav ja tõenduspõhine aruteluraamistik, mis suurendab inimeste osalust, vähendab poliitikate lõhestavust ja annab valitsusele parema sisendi otsuste tegemiseks.

Mis on selle tegevuse soovitud tulemus?

- Koosloome- ja kommunikatsioonitoe programmiga muudame ametnike hoiakuid kaasamise ja koostöö suhtes ning parandame programmis osalevate ametnike oskusi selles.
- Tipp- ja keskastmejuhtide värbamisel avatud valitsemise väärtustele suurema tähelepanu pööramise ja nende koolitamisel sellele suurema tähelepanu osutamisega tagame, et kaasamise „tellimus“ tuleb juhtkonnast ning seda hinnatakse.
- Loodud ja läbiviidud osalusformaad, mille tulemusi kasutatakse otsuste tegemisel, koos kirjeldatud ja avaldatud metoodikaga.

Tegevuse seos AVP väärtustega

Kuidas aitab tegevus suurendada läbipaistvust?

Koosloome- ja kommunikatsioonitoe programm suurendab läbipaistvust, pakkudes toetust ühiskondlikult oluliste algatuste ja eelnõude avatuks selgitamiseks ning elanikele suunatud arusaadava info levitamiseks. See loob paremad võimalused, et elanikud mõistaksid poliitikate sisu, põhjendusi ja eesmärgi. Avatud valitsemise väärtuste arvestamine muutuste elluviimisel aitab kujundada ametnikkonda, kes väärtustab selget ja ausat suhtlust avalikkusega, edendades seeläbi läbipaistvat valitsemisstiili kogu organisatsioonis.

Kuidas aitab tegevus suurendada vastutavust?

Regulaarne tugi algatustele koos selgete kommunikatsioonieesmärkide ja tagasisidemehhanismidega aitab elanikel jälgida, kuidas poliitikad ja algatused arenevad ning milline on nende tegelik elluviimise seis. See loob eeldused läbipaistvaks seireks ja hindamiseks, kus on võimalik võrrelda lubadusi ja tulemusi. Metoodika ja saadud õppetundide avalikustamine loob standardid ja ootused sarnaste

	osalusprotsesside läbiviimiseks ka tulevikus, tugevdades avaliku sektori usaldusväärust ning vastutavust oma tegevuste ja otsuste ees. Kui muutuste elluviimisel avalikus sektoris pööratakse tähelepanu ka vastutavusele ja avalikkusele aruandmise oskusele, tekivad avalikus sektoris tugevamad juhtimiskultuuri alused, mis toetavad strateegilist vastutust ja elanike ootustele vastamist.
Kuidas aitab tegevus suurendada inimeste kaasamist ja koosloomet?	Koosloome- ja kommunikatsioonitoe programm on suunatud just sellistele algatustele, mille puhul huvigruppide osalemine on sisuline ja vajalik. Programm loob raamistiku, kus elanike kaasamine on planeeritud, toetatud ja järjepidev. Luuakse ja viiakse läbi osalusformaad, mis innustab osalema inimesi, kes tavapäraselt otsustusprotsessides ei osale. See suurendab eeldatavasti pikas plaanis ühiskondlikult aktiivsete elanike osakaalu. See tugevdab usaldust ja annab osalejatele arusaama, et nende panusel on mõju. Lisaks aitab muutuste elluviimisel väärtuspõhine lähenemine kindlustada, et avaliku sektori juhid soodustavad dialoogi, kuulamist ja koosloomelist juhtimist, mis on kaasava valitsemise keskne alus.

Tegevuse elluviimine

Tegevuse etapp	Oodatud tulemus	Kavandatud tähtaeg	Osalejad		
Koosloome- ja kommunikatsioonitoe programm ühiskondlikult olulistele algatustele ja eelnõude toetamiseks	Programm on välja töötatud	10.2025	Vastutaja: Riigikantselei		
			Kaasvastutajad		
	Igal aastal on keskmiselt 4 valitsuse tegevusprogrammi tegevust toetatud	06.2029	Valitsusasutused	Vabaiühendused	Teised
			Rahandusministeerium, Justiits- ja Digiministeerium, Siseministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooni-ministeerium	E-riigi Akadeemia, Eesti Koostöö Kogu, Vabaiühenduste Liit	Eesti Linnade ja Valdade Liit
Tippjuhtide koostöö- ja kommunikatsioonioskuste arendamine	¾ tippjuhtidest on osalenud arenguprogrammis Spinnaker	12.2026	Vastutaja: Riigikantselei		
			Kaasvastutaja(d)		
			Valitsusasutused	Vabaiühendused	Teised
			-	-	Tallinna Tehnikaülikool, Demos Helsinki, Akkadian OÜ
Avaliku teenistuse keskastmejuhtide koolitusprogrammi katsetamine ja järkjärguline laiendamine	E-õppele ja sisekoolitajatele tugineva koolitusprogrammi katsetamine ja kokkuvõtted õppetundidest	06.2026	Vastutaja: Rahandusministeerium		
			Kaasvastutaja(d)		
	Programmi täiendamine ja järkjärguline laiendamine	12.2028	Valitsusasutused	Vabaiühendused	Teised
			Riigikantselei	-	-
Aruteluformaadi väljatöötamine, katsetamine ja juurutamine	Metoodika on välja töötatud	06.2026	Vastutaja: Riigikantselei		
			Kaasvastutajad		
	Aruteluformaad on üle-eestiliselt läbi viidud	12.2026	Valitsusasutused	Vabaiühendused	Teised
			Rahandusministeerium	Vabaiühenduste Liit, Mõttekoda Praxis	Põhjamaa Ministrite Nõukogu esindus Eestis
Heade kaasamis- ja koosloomepraktikate	Avaldatud vähemalt 8	06.2029	Vastutaja: Riigikantselei		
			Kaasvastutajad		

ning -meetodite kirjeldamine tööriistakastis (koosloome ranitsas)	metoodika kirjeldust koos näidetega	Valitsusasutused Ministeeriumid	Vabaühendused Vabaühenduste Liit	Teised -
---	---	------------------------------------	--	-------------

Tegevuse number ja nimetus	1.2. Suurendame avatud riigivalitsemise arengukomisjoni rolli avatud valitsemise edendamiseks		
Tegevuse lühikirjeldus	Kujundame ARVAK-ust sisulise ja laiapõhjalise koostööplatvormi, mis toetab AVP eesmärkide elluviimist, osaledes nii tegevuskavade koostamises, elluviimises ja seiramises. Komisjon toimib muuhulgas innovatsiooni- ja katsetusplatvormina, kus valideeritakse ning levitatakse avaliku sektori uuenduslikke lahendusi.		
Vastutaja	Riigikantselei		
Kaasvastutajad	Valitsusasutused	Vabaühendused	Teised (parlament, erasektor jms)
	Ministeeriumid	Ajakirjanikud	Ülikoolid
Tegevuse kestus	September 2025 kuni juuni 2026		

Probleemi kirjeldus

Millist probleemi tegevus lahendab?

Avatud riigivalitsemise arengukomisjon (ARVAK) on kujunenud oluliseks foorumiks avatud valitsemise partnerluse tegevuskava koostamise ja elluviimise toetamisel. Muutunud ajad ja ühiskonna ootused avaliku sektori suhtes eeldavad aga uusi tööviise ja laiemat kaasatust. Praegune komisjoni toimimismudel ei võimalda maksimaalselt ära kasutada erinevate osapoolte teadmisi ja kogemusi.

Mis seda probleemi põhjustab?

Komisjoni senine töö on keskendunud peamiselt tegevuskava koordineerimisele ja aruandlusele, jättes tagaplaanile uuenduslike ideede katsetamise. Koosseis ei peegelda veel piisavalt erinevate ühiskonnagruppide – kodanikuühiskonna, teadlaste, ettevõtjate ja ajakirjanike – panust, mis on vajalik avatud valitsemise põhimõtete rakendamiseks. Puudub süsteemne lähenemine uute lahenduste valideerimisele ning uute osapoolte kaasamine ei ole olnud piisavalt järjepidev. Ka komisjoni rolli nähtavus avalikus arutelus on olnud piiratud, mis on vähendanud selle mõju ja kaalu.

Tegevuse kirjeldus

Mida on selle probleemi lahendamiseks seni tehtud?

ARVAK moodustati riigisekretäri käskkirjaga praegusel kujul 2019. a, kui ühendati struktuurifondide perioodi 2014–2020 haldusvõimekuse meetme valdkondlik komisjon ning AVP tegevuskava koordineeriv kogu. 2024. a kevadel on ARVAK-u ülesanneteks antud riigisekretärile ettepanekute tegemine 2021–2027 tehnilisest abist kaasamis- ja koosloome arendustegevuste elluviimiseks ning nende aruannete hindamine. Riigikantseleile kui komisjoni eestvedajale ja koordineerijale on oluline püsiva koostööformaadi olemasolu avatud valitsemise, sh kaasamise ja koosloome edendamiseks. Vastav kohustus tuleneb ka AVP miinimumstandarditest, mis näeb ette valitsusasutuste ja partnerorganisatsioonide koostöökogu regulaarse kohtumise. ARVAK-u rolli kasvatamist on oluliseks pidanud ka kodanikuühiskond.

Mis on pakutav lahendus?

Reformi eesmärk on suurendada komisjoni mõju avatud valitsemise arendamisel ja elluviimisel Eestis. Riigikantselei eestvedamisel kujundatakse ARVAK ümber kaasavaks ja uuenduslikuks koostööplatvormiks. Komisjoni kaasatakse laiapõhjaliselt kodanikuühiskonna, teaduse, äri sektori, ajakirjanduse ja riigi esindajad, tagades tasakaalustatud ja sisulise arutelu, hoides samas komisjoni

koosseisu arutelu pidamiseks optimaalsena. Samuti pööratakse tähelepanu töö tulemuste laiemale kommunikeerimisele, et tugevdada avatud valitsemise põhimõtete rakendamist Eestis. Pakutav lahendus võtab arvesse AVP sõltumatu hindamismehhanismi soovitusi kaasata uusi huvirühmi avatud valitsemise edendamisse ning anda taolise koostööformaadi juhtimises senisest suurem roll kodanikuühiskonna esindaja(te)le.

Mis on selle tegevuse soovitud tulemus?

- ARVAK-ust kujuneb sisuline ja laiapõhjaline koostöökogu, mis toetab avatud valitsemise partnerluse eesmärkide elluviimist, osaledes nii tegevuskavade koostamises, elluviimises ja seiramises. Komisjon toimib innovatsiooni- ja katsetusplatvormina, kus valideeritakse ning levitatakse avaliku sektori uuenduslikke lahendusi.
- Innovatsiooni ja osaluse toetajana soodustab ARVAK uute osalusmehhanismide ja koostöömodelite katsetamist, mis tugevdavad riigi ja kodanikuühiskonna vahelist dialoogi.

Tegevuse seos AVP väärtustega

Kuidas aitab tegevus suurendada läbipaistvust?	ARVAK-u töö ümberkujundamine suurendab läbipaistvust, kuna komisjon hakkab senisest aktiivsemalt kommunikeerima oma tegevusi ja tulemusi, tuues uuenduslikud ideed ja lahendused avalikkuse ette ning võimaldades neil jälgida arutelude ja katsetuste mõju poliitikakujundamisele.
Kuidas aitab tegevus suurendada vastutavust?	Tugevama rolli andmine ARVAK-ule kui innovatsiooni- ja katsetusplatvormile koos selgema ülesandepüstitusega loob mehhanismid, mille kaudu saab hinnata komisjoni ja selle liikmete panust avatud valitsemise eesmärkide saavutamisse, suurendades seeläbi ka institutsionaalset vastutust.
Kuidas aitab tegevus suurendada inimeste kaasamist ja koosloomet?	Komisjoni laiendatud koosseis, kuhu kaasatakse kodanikuühiskonna, teaduse, ettevõtluse ja meedia esindajad, toetab sisulist ja tasakaalustatud kaasamist ning loob koostööplatvormi, kus erinevad osapooled saavad ühiselt kujundada ja katsetada uusi avaliku sektori lahendusi.

Tegevuse elluviimine

Tegevuse etapp	Oodatud tulemus	Kavandatud tähtaeg	Osalejad		
ARVAK-u koosseis ja töökord on uuendatud	Riigisekretäri käskkirja muudatused	Jaanuar 2026	Vastutaja: Riigikantselei		
			Kaasvastutajad		
			Valitsusasutused	Vabaühendused	Teised
			Ministeeriumid	Ajakirjanikud	Ülikoolid
ARVAK on uues koosseisus tööd alustanud	Toimunud on vähemalt üks kohtumine	Juuni 2026	Vastutaja: Riigikantselei		
			Kaasvastutajad		
			Valitsusasutused	Vabaühendused	Teised
			Ministeeriumid	Ajakirjanikud	Ülikoolid

Tegevuse number ja nimetus	1.3. Katsetame uuenduslikku avaliku sektori tulemustasustamise süsteemi		
Tegevuse lühikirjeldus	Katsetame teaduspõhist tulemustasustamise süsteemi, mis seob motivatsiooni selgelt mõõdetava kokkuhoiuga ning võimaldab testida Eesti konteksti sobivaid mudeleid. Sellega loome paindliku ja usaldusväärse motivatsioonimehhanismi, mis toetab innovatsiooni ja soodustab avaliku ja erasektori koostööd.		
Vastutaja	Riigikantselei		
Kaasvastutajad	Valitsusasutused	Vabaühendused	Teised (parlament, erasektor jms)
	Rahandusministeerium, Justiits- ja Digiministeerium, Maksu- ja Tolliamet	Ajakirjanikud, vabaühendused sõltuvalt valitud projektist	Teadusasutus/ülikool, ettevõtjad sõltuvalt valitud projektist
Tegevuse kestus	September 2025 kuni detsember 2028		

Probleemi kirjeldus**Millist probleemi tegevus lahendab?**

Muutunud olud eeldavad paindlikumaid ja tulemustele orienteeritud mehhanisme. Avalikus sektoris on tulemuste saavutamise eest motiveerimine ja tasustamine sageli liigselt seotud bürokraatlike protseduuridega, mis vähendab paindlikkust ja osapoolte tegelikku huvi panustada. Puudub läbipaistev, teaduspõhine ja kõigile arusaadav süsteem, kuidas kokkuhoiud ja muud käegakatsutavad tulemused jaotatakse või milline on projektide tegelik mõju. See võib vähendada motivatsiooni tuua lauale uusi lahendusi ning jätta kasutamata avaliku ja erasektori koostööst tekkivad sünergiaid.

Mis seda probleemi põhjustab?

- Senised tasustamismehhanismid keskenduvad pigem vormilistele aruannetele kui sisulistele tulemustele.
- Tulemuste mõõtmine on olnud ebaühtlane ja sageli mitte piisavalt põhjendatud.
- Puudub sõltumatu ja laiapõhjaline hindamissüsteem, mis looks osapoolte vahel usaldust.
- Avaliku sektori ja ettevõtjate koostööprojektides ei ole alati loodud läbipaistvat ja teaduspõhist motivatsioonimehhanismi, mis soodustaks ühiselt innovatsiooni.
- Bürokratiseerunud protsessid aeglustavad uute lahenduste testimist ja rakendamist.

Tegevuse kirjeldus**Mida on selle probleemi lahendamiseks seni tehtud?**

Rahandusministeeriumi eestvedamisel 2014. aastal välja töötatud juhendmaterjal on mõeldud abivahendiks organisatsioonis palgasüsteemi arendamise eest vastutajatele. Juhendmaterjali

esimeses osas on toodud teoreetilised alused palgasüsteemi ülesehitamiseks ja juhendi teises osas antakse praktilisi näpunäiteid palgasüsteemi haldamiseks ja palgaandmete analüüsimiseks, sh ka muutuvpalga ehk tulemuspalga olemuse ja maksmise aluste kohta.

Mis on pakutav lahendus?

Katsetatakse uut teaduspõhist tulemustasustamise süsteemi, mis seob motivatsiooni selgelt mõõdetava kokkuhoiuga. Näiteks on efektiivsuse ja majanduskasvu nõukojas tutvustatud Wicklow mudeli põhimõtteid, kuid tegevuskava raames jääme avatuks ka alternatiivsete, Eesti konteksti paremini sobivate lahenduste testimisele. Projektide valimiseks korraldatakse konkurss ning sõltumatu komisjon (ARVAK) otsustab, millised algatused saavad toetuse. Samuti nähakse ette selged hindamiskriteeriumid, et tagada süsteemi usaldusväärsus ja kooskõla avatud valitsemise põhimõtetega ning teadustulemustega.

Mis on selle tegevuse soovitud tulemus?

- Vähenenud bürokraatia ja suurenenud paindlikkus projektide tulemuste hindamisel ning tasustamisel.
- Läbipaistev ja usaldusväärne motivatsioonimehhanism, mis soodustab koostööd avaliku ja erasektori vahel.
- Uute mudelite katsetamine, mille tulemused toetavad innovatsiooni ja loovad aluse tõhusamatele alternatiividele tulevikus.

Tegevuse seos AVP väärtustega

Kuidas aitab tegevus suurendada läbipaistvust?	Luuakse selged ja teaduspõhised hindamiskriteeriumid, mille alusel valitakse konkursi kaudu toetust saavad projektid ning mõõdetakse nende mõju, tagades, et tasustamise alused ja tulemused on avalikult mõistetavad ja põhjendatavad.
Kuidas aitab tegevus suurendada vastutavust?	Sõltumatu komisjoni roll ja läbipaistev valikuprotsess loovad usaldusväärse raamistiku, kus osapoolte tegevused, saavutatud tulemused ja neile järgnev tasustamine on jälgitavad ning põhinevad sisulisel hindamisel.
Kuidas aitab tegevus suurendada inimeste kaasamist ja koosloomet?	Konkursipõhine projektide valik ja motivatsioon ühiste tulemuste saavutamiseks loovad soodsa pinnase avaliku ja erasektori koostööks, kus mõlemad osapooled saavad panustada innovatsiooni katsetamisse ja oma lahenduste testimisse selgelt määratletud raamistikus.

Tegevuse elluviimine

Tegevuse etapp	Oodatud tulemus	Kavandatud tähtaeg	Osalejad		
Tulemustasustamise süsteemi väljatöötamine	Süsteem ja selle katsetamiseks ja rakendamiseks vajalikud protsessid kirjeldatud	02.2026	Vastutaja: Riigikantselei		
			Kaasvastutajad		
			Valitsusasutused	Vabaühendused	Teised
			Rahandusministeerium, Justiits- ja Digiministeerium, Maksu- ja Tolliamet	-	Teadusasutus/ülikool
Tulemustasustamise süsteemi katsetamiseks sobiva projekti valik	Pilotprojekt valitud avaliku konkursi kaudu	04.2026	Vastutaja: Riigikantselei		
			Kaasvastutajad		
			Valitsusasutused	Vabaühendused	Teised
			-	Ajakirjanikud	Sõltumatu valimiskomisjon
Pilotprojekti elluviimine	Pilotprojekt ellu viidud ning projekti tulemuste mõju	12.2027	Vastutaja: Riigikantselei		
			Kaasvastutajad		
			Valitsusasutused	Vabaühendused	Teised
			Sõltuvalt valitud projektist	Sõltuvalt valitud projektist	Ettevõtjad sõltuvalt valitud

	hinnatud		projektist		
Tulemustasustamise süsteemi rakendamine	Pilootprojekti tulemused on mõõdetud ja hinnatud ning süsteemi edasise rakendamise kava valmis	12.2028	Vastutaja: Riigikantselei		
			Kaasvastutajad		
			Valitsusasutused	Vabaühendused	Teised
			Rahandusministeerium, Justiits- ja Digiministeerium, Maksu- ja Tolliamet	Ajakirjanikud	Teadusasutus/ ülikool

Lubadus 2: Loomes avatud valitsemiseks vajaliku taristu

Tegevuse number ja nimetus	2.1. Kasutame andmeid ja uusi tehnoloogiaid otsustamiseks		
Tegevuse lühikirjeldus	Valmib targa tekstiotsingu prototüüp, mis loob aluse andmepõhisele tehisarule ja tõenduspõhisele poliitikakujundamisele. Lisaks arendame otsustustoe, digiplatvormide riskianalüüsi ja koosloome keskkonna prototüüpe, kus erilise tähelepanu all on andmete turvaline kasutamine ja privaatsuse tagamine.		
Vastutaja	Riigikantselei ning Justiits- ja Digiministeerium		
Kaasvastutajad	Valitsusasutused	Vabaühendused	Teised (parlament, erasektor jms)
	Ministeeriumid, Eesti Keele Instituut, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalvet Amet, Politsei- ja Piirivalveamet	Open Knowledge Estonia, Vabaühenduste Liit, Eesti Koostöö Kogu, E-riigi Akadeemia	Eesti Meediaettevõtete Liit, Tartu Ülikool, TalTech jt
Tegevuse kestus	Juuli 2025 kuni juuni 2029		

Probleemi kirjeldus

Millist probleemi tegevus lahendab?

Avalikus sektoris vajavad arendamist tööriistad ja privaatsustehnoloogiad, mis võimaldaksid poliitika kujundajatel, erasektoril, elanikel ja vabaühendustel otsuseid andmepõhiselt analüüsida. Täna on väljakutseks paindumatud reeglid, olemasolevate andmete kättesaadavus, formaat ning julgeolekuolukorrast tingitud andmete kättesaadavuse piiramine, mis takistab nende kasutamist poliitikakujundamises ja teenuste pakkumises. Andmed võimaldavad automatiseerida ning suunata ressursse sinna, kus neid enim vajatakse.

Avaliku sektori teenuste arendamine ilma usaldusväärsete ja kättesaadavate andmeteta ei ole võimalik. Täna on paljud riigi infosüsteemides olevad andmed lünklikud, defineerimata ja raskesti kasutatavad, mis tähendab, et poliitikakujundajad tellivad kalleid ja aeganõudvaid uuringuid küsimustele, millele võiks andmete baasil vastata minutitega. Andmete killustatus ja riskasutuse puudumine piiravad võimalusi ühendada teenuseid eri valdkondade vahel, näiteks hariduse, tervishoiu ja sotsiaalhoolekande lõikes. Ilma usaldusväärse andmepõhise otsustamiseta riskib riik ressursside ebaefektiivse jaotamisega, mis vähendab nii avaliku sektori tõhusust kui ka inimeste rahulolu teenustega.

Mis seda probleemi põhjustab?

Täna on riigi infosüsteemides olevad andmed sageli lünklikud ja defineerimata, nende kasutus eeldab käsitööd ja andmeid ei saa piisavalt kiiresti ja paindlikult kasutada poliitika tegemiseks. Puuduvad paindlikud andmekaitse ja -jagamise reeglid, mis võimaldaksid andmeid turvaliselt, kuid

tõhusalt vääridada. Erinevad asutused hoiavad oma andmeid eraldi, mistõttu vajavad analüüsid sageli käsitööd ja dubleerimist. Andmete haldamise ja taaskasutuse protsessid on fragmentaarsed ning puudub piisav kultuuriline valmisolek ja ühiskondlik kokkulepe, milleks ja millistel tingimustel andmeid kasutada. Seetõttu jääb andmete potentsiaal poliitikakujunduses ja teenuste arendamises suurel määral kasutamata.

Tegevuse kirjeldus

Mida on selle probleemi lahendamiseks seni tehtud?

Eestis on viimastel aastatel astutud olulisi samme andmete parema kättesaadavuse ja kasutamise suunas. Avaandmete portaali koondab üle 5600 andmestiku ning on viimase kolme aastaga täienenud ligi 4800 uue andmestikuga, lisaks on loodud töövahendeid, nagu RIHAKE, mis aitab andmeid paremini hallata. Eelmise tegevuskava raames loodi ka targa tekstiotsingu esimene prototüüp, mille arendamist jätkatakse, et jõuda keerukama ja keelemudeleid kasutava lahenduseni. Lisaks on arendatud koosloome keskkonda, mis juba võimaldab jälgida eelnõude menetluskäiku ja kommenteerida avalikul koostööringil olevaid algatusi. Samuti on väärinfo ohule vastamiseks seatud prioriteediks sidusama ja läbipaistvama digiriigi arendamine ning korruptsiooniriskide tuvastamise võimekuse kasvatamine.

Mis on pakutav lahendus?

Valmib targa tekstiotsingu prototüüp, mis võimaldab riigi andmekogudest minutitega vastata küsimustele, luues aluse andmepõhisele tehisarule ja tõenduspõhisele poliitikakujundamisele. Lisaks arendatakse otsustustoe, digiplatvormide riskianalüüsi ja koosloome keskkonna prototüüpe, kus erilise tähelepanu all on andmete turvaline kasutamine ja privaatsuse tagamine. Kõiki arendusi toetavad ühiskondlikud arutelud andmeinnovatsiooni ja privaatsuse teemal, et kujundada selged reeglid ning luua teenuseid, mis säästavad inimeste ja ettevõtete aega, on ekspordipotentsiaaliga ning usaldusväärsed.

Mis on selle tegevuse soovitud tulemus?

- Eesti avaandmete kättesaadavus ja teisesse kasutusse andmine on kasvanud – andmete teabevärvavas on leitavad vähemalt 10 000 andmestikku, keeleandmestike kogumaht on vähemalt 15 miljardit sõna ning mille baasil on järeltreenitud eesti keele ja kultuuriga arvestav suur keelemudel, loodud andmeruumide pikaajaline plaan ning alustatud selle elluviimist, riigisiselt piloteeritud esimesed andmeruumid, õigusruumis on viidud sisse vajalikud muudatused.
- Andmepõhine otsustamine muutub riigi juhtimises tavapäraseks, vähendades sõltuvust aeglastest ja kallistest uuringutest. Luuakse riiklik *on-prem* LLM lahendus, mis töötab turvaliselt riigi serverites, on kohandatud eesti keelele, tagades andmesuveräänsuse ning välistades tundlike dokumentide lekkimise pilveteenustesse. Lahendus pakub läbipaistvaid ja viidetega vastuseid ning tugevdab poliitikakujundamise kvaliteeti.
- Andmete korrastamine ja riskikasutus võimaldavad arendada kasutajakeskseid ja kulutõhusaid teenuseid, vähendades bürokraatiat.
- Kujuneb tugev andmeinnovatsiooni raamistik ja ühiskondlik kokkulepe, mis toetab nii kodanike usaldust kui ka Eesti rahvusvahelist konkurentsivõimet.
- Kasutamaks ära digiteenuste määrusest tulenevaid võimalusi, panustab riik akadeemilise võimekuse arendamisse eesmärgiga senisest paremini analüüsida mõjutustegevust, millel võib olla negatiivne mõju valimisprotsessidele ja avalikule julgeolekule.
- Koosloome keskkonnas on võimalik läbi viia erinevate aktide eelnõude menetlus kuni Vabariigi Valitsusele esitamiseni. Keskkond hõlmab nii Eesti õigusaktide eelnõude ettevalmistamist kui ka EL algatuste riigisisest menetlust.

Tegevuse seos AVP väärtustega

Kuidas aitab tegevus suurendada läbipaistvust?

Kui valitsus teeb otsuseid andmetele tuginedes ning võimaldab ka teistel neid andmeid uurida, näiteks avaandmete kaudu, suureneb läbipaistvus elanike jaoks.

	Läbipaistvust toetab ka koosloome keskkonna arendamine, pakkudes selget ja jälgitavat viisi, kuidas ettepanekud otsusteni jõuavad. Lisaks pakub riik läbipaistvust andmetöötluste läbi andmejälgija, mille rakendamiseks on koostanud kõik haldusala rakendamise teekaardi 2025. aasta lõpuks. Andmete töötlemine on läbipaistev ning on selge, milliseid andmeid ja millisel eesmärgil kogutakse.
Kuidas aitab tegevus suurendada vastutavust?	Tegevused suurendavad avaliku sektori vastutust, sidudes otsused selge andmepõhise tõendusmaterjaliga. Riskide tuvastamine ja otsustustoe tööriistad aitavad otsuseid põhjendada. Turvalised andmekeskonnad võimaldavad ka tundlike andmete vastutustundlikku analüüsi. Koosloome keskkonna tagasisidemehhanism näitab, kuidas elanike ettepanekuid arvesse võetakse ja milline on nende mõju. Nii kujunevad läbipaistvad seire- ja hindamissüsteemid, mis võimaldavad jälgida reformide elluviimist ja avaliku sektori tulemuslikkust.
Kuidas aitab tegevus suurendada inimeste kaasamist ja koosloomet?	Koosloomet toetab riigi uus platvorm, mis võimaldab elanikel ja vabaühendustel mugavalt poliitikakujundamises osaleda. Kaasamist aitavad tööriistad, mis teevad andmete leidmise ja mõistmise lihtsamaks – näiteks nutikas otsing ja andmepõhine otsustustugi. Avaandmete parem kasutus loob usaldusväärse infokeskkonna, kus inimestel on rohkem võimalusi ja motivatsiooni sisukalt aruteludes osaleda ning teha faktipõhiseid ettepanekuid.

Tegevuse elluviimine

Tegevuse etapp	Oodatud tulemus	Kavandatud tähtaeg	Osalejad
Väärtuslike avaandmete nimekirja laiendamine ning turvaliste andmetöötluskeskkondade loomine	Juhis ja põhimõtted andmete avalikustamiseks, et neid oleks võimalik kasutada keeletehnoloogia arendamiseks	06.2026	Vastutaja: Justiits- ja Digiministeerium Kaasvastutajad: Haridus- ja Teadusministeerium
	Vajadusel väärtuslike keeleandmete VTK koostamine	06.2026	Valitsusasutused
	Viiakse läbi keele andmeruumi analüüs ja katseprojekt	12.2026	Vabariiklikud
Riikliku on-prem LLM lahenduse loomine	Eesti keele baasil toimiv tekstiotsingu rakenduse edasiarendus	09.2027	Vastutaja: Riigikantselei Kaasvastutajad
			Valitsusasutused
			Vabariiklikud
			Teised
			Sõltuvalt riigihanke võitjast
Andmepõhise otsustustoe arendamine	Välja töötatud lahendus, mis vastab esitatud küsimustele riigi infosüsteemides olevate andmete põhjal	12.2027	Vastutaja: Riigikantselei Kaasvastutajad
			Valitsusasutused
			Ministeeriumid
			Vabariiklikud
			Teised
			Vastuvalt väljatöötatud teenustele
			Vastuvalt väljatöötatud teenustele

	Igas ministeeriumis on loodud eeldused andmepõhiste teenuste arendamiseks	09.2028		
	Vähemalt neljas valdkonnas on loodud igal aastal vähemalt kaks andmeteenust	06.2029		
Tööriista arendamine digiplatvormidel süsteemsete riskide analüüsimiseks	Eestis paraneb akadeemiline uurimisvõimekus, mis koostöös avaliku sektoriga suudab vähendada süsteemsete riskide ja mõjutustegevuse negatiivset mõju valimisprotsessid ele ja avalikule julgeolekule	12.2027	Vastutaja: Riigikantselei	
			Kaasvastutajad	
			Valitsusasutused	Vabaühendused Teised
			Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet, Politsei- ja Piirivalveamet	- -
Koosloome keskkonna arendamine	Erinevate aktide eelnõude menetlus kuni Vabariigi Valitsusele esitamiseni	06.2029	Vastutaja: Riigikantselei, Justiits- ja Digiministeerium	
			Kaasvastutajad	
			Valitsusasutused	Vabaühendused Teised
			-	Vabaühenduste Registrite ja Infosüsteemide Keskus
				Koostöö Kogu, E-riigi Akadeemia

Tegevuse number ja nimetus	2.2. Suurendame avalike otsuste tegemise läbipaistvust		
Tegevuse lühikirjeldus	Viime avatud valitsemise teekaardile tuginedes ellu tegevusi, mis suurendavad poliitikakujundamise ja otsuste tegemise protsessi nähtavust avalikkusele ning parandavad info kättesaadavust huvirühmadele.		
Vastutaja	Justiits- ja Digiministeerium ning Rahandusministeerium		
Kaasvastutajad	Valitsusasutused	Vabaühendused	Teised (parlament, erasektor jms)
	Ministeeriumid, Riigi Tugiteenuste Keskus, Registrate ja Infosüsteemide Keskus (RIK), Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus (SMIT), Rahvusarhiiv, Andmekaitse Inspeksioon, Maksu- ja Tolliamet	Vabaühenduste Liit, Korruptsioonivaba Eesti,	-
Tegevuse kestus	Juuli 2025 kuni juuni 2029		

Probleemi kirjeldus

Millist probleemi tegevus lahendab?

Enamik seadusi sünnib valitsuse algatusel, mistõttu on ministeeriumide roll õigusloome kvaliteedi ja kaasamise tagamisel väga suur. Praegu kaasatakse huvirühmi sageli liiga hilja, kui eelnõu on juba valmis ja sisulist arutelu pidada ei saa.⁷ Varajane kaasamine väljatöötamiskavatsuse (VTK) etapis aitaks otsuseid teha teadlikumalt ja säästa aega.

Lisaprobleemiks on see, et keskvalitsuses kasutatakse seitset erinevat dokumendihaldussüsteemi, mis ei ühildu omavahel, on vananenud ja kulukad. Süsteemide killustatus raskendab koostööd, dubleerib protsesse ega toeta piisavalt läbipaistvat teabehaldust ega asutusteülest töövoogu.

Mis seda probleemi põhjustab?

Avatud valitsemise teekaart toob probleemile mitu võimalikku põhjust, millest asjakohasematena võib välja tuua järgmised:

1. Koostööks vajalikku aega, tegevusi ja kulusid ei osata arvestada. Eelinfo kavandatud protsesside kohta puudulik ning osalejatele jääb vähe aega sisendi andmisel.
2. Info kavandatud ja käimasolevate protsesside kohta on puudulik, osalemise võimalus vaid kitsal ja kinnistunud sihtrühmal.
3. Kaasamist korraldatakse formaalse kohustusena, mitte sisulise koostööna.
4. Otsuse ettevalmistamisel on ametnikel suur töökoormus dokumendihalduse ja erinevate suhtluskanalite tõttu; puudub ülevaade kooskõlastuse etappides kogutud sisendis.

Dokumendihaldussüsteemide arenduste puhul puudus keskne koordineerimine ja ühtne visioon. Iga riigiasutus on juurutanud ja arendanud oma dokumendihaldussüsteemi eraldiseisvalt, lähtudes oma vajadustest, ressurssidest ja praktikatest. Tulemuseks on erinevate platvormide, protsesside ja kasutajaliideste mitmekesisus, mis ei võimalda piisavat asutustevahelist koostööd, on kasutajate

⁷ „Õigusloomepoliitika põhialused aastani 2030“ täitmise ülevaade 2024. aasta kohta.

jaoks keeruline ning suurendab halduskoormust ja kulusid.

Tegevuse kirjeldus

Mida on selle probleemi lahendamiseks seni tehtud?

- **Huvirühmade kohtumised.** Alates 2021. aastast peavad kõrgemad ametnikud registreerima oma kohtumised huvirühmadega ja avaldama need kord kvartalis. Andmed koondatakse Justiits- ja Digiministeeriumi poolt juhtimislauale, kuid mugav ja automaatne registreerimiskeskond puudub, mistõttu on andmete kvaliteet ebaühtlane.
- **Kooskõlastamise praktika.** 2024. aastal vähenes oluliselt alla viiepäevaste kooskõlastamistähtaegade eelnõude osakaal (23 → 6). Samuti pikenes keskmine kooskõlastamise tähtaeg 12 tööpäevalt 15-le, mis võimaldab sisukamat arutelu.
- **Dokumendihaldussüsteem (DHS).** Alates 2022. aastast on kokkulepe, et keskvalitsuses luuakse ühtne DHS, mille arendust veavad RTK, RIK ja SMIT. 2023–2025 on tehtud ettevalmistusi: rahastus, raamliigtusskeem, dokumendiliikide ühtlustamine; süsteemi arendus algas 2024. aastal.
- **Huvide deklaratsioonide register.** Justiits- ja digiministeeriumi hallatav register on elanikele kättesaadav e-MTA kaudu. See võimaldab igaühel tutvuda avalikustatud huvide deklaratsioonidega, suurendades ametnike tegevuse läbipaistvust.

Mis on pakutav lahendus?

Pakutav lahendus muudab poliitikakujundamise ja otsused avalikkusele selgemaks ja kättesaadavamaks:

- Lobikohtumiste avaldamine tehakse kasutajasõbralikumaks, et tagada parem info kvaliteet ja nähtavus.
- Uuendatakse hea õigusloome eeskirja ja mõjuhindamise metoodikat, et muuta õigusloome süsteemsemaks ja arusaadavamaks.
- Luuakse ühtne riigi dokumendihaldussüsteem, mis vähendab dubleerimist, toetab asutuste koostööd ja muudab info avalikustamise lihtsamaks.
- Arendatakse huvide deklaratsioonide registrit, et ametiisikud saaksid deklaratsioone mugavamalt esitada ning avalikkus neid hõlpsalt jälgida. Tulevikus saab sama lahendust kasutada ka teiste avalike teenuste lihtsustamiseks.

Mis on selle tegevuse soovitud tulemus?

- Lobikohtumiste esitamise tagamiseks ja avaldamise automatiseerimiseks luuakse kohtumiste registreerimise ühtne rakenduseks.
- Hea õigusloome ja normitehnika eeskirja ajakohastamiseks vajalikud nõuded väljatöötamiskavatsuse ja mõjuhindamise reeglite lihtsustamiseks, põhiseaduspärasuse analüüside koostamise nõuete täpsustamiseks jm on kehtestatud ning avaldatud kasutamiseks asjasse puutuvatele osapooltele.
- Riigi keskvalitsuse asutustes on kasutusel ühtne ja kaasaegne dokumendihaldussüsteem, mis toetab asutustes tekkiva teabe haldamist kogu elukäigu vältel. Süsteem ühtlustab tööprotsesse, vähendab dubleerimist ning toetab andmepõhist, läbipaistvat ja kodanikukeskset teabehaldust. Keskne dokumendihaldussüsteem vastab tänapäevastele arhitektuurinõuetele – see on pilvepõhine, vabavaraline ja litsentsivaba, võimaldades paindlikku taaskasutust ja edasiarendusi ka teistes avaliku sektori asutustes.
- Huvide deklareerimise registri arenduse soovitud tulemusena on korruptsioonivastases seaduses nimetatud ametiisikutele loodud võimalus mugavamalt esitada huvide deklaratsioonid ning avalikkusel nendega tutvuda eesti.ee keskkonnas.

Tegevuse seos AVP väärtustega

Kuidas aitab tegevus suurendada läbipaistvust?

Kõik tegevused suurendavad valitsemise läbipaistvust ja parandavad elanike ligipääsu teabele. Lobikohtumiste esitamise ja avaldamise automatiseerimine kasvatab nähtavate kohtumiste hulka ning näitab, kelle huvidega

	<p>poliitikakujunduses arvestatakse. Huvide deklareerimise register muudab huvide konflikti ennetamise selgemaks ja jälgitavamaks. Keskne dokumendihaldussüsteem pakub ühtset keskkonda dokumentide haldamiseks ja avalikustamiseks, võimaldades osalist avalikustamist ning paindlikumat juurdepääsu piirangute haldamist. See muudab info võrreldavamaks, struktureeritumaks ja seaduse täitmise tõhusamaks.</p> <p>Hea õigusloome ja normitehnika eeskirja rakendamisel ei järgita kõiki nõudeid, seetõttu plaanitakse eeskirja muuta: selged ja ajakohased nõuded muudavad nende järgimise lihtsamaks ning mittejärgimise põhjendamise raskemaks. Samuti toetavad need läbipaistvust ja võimaldavad hinnata nii protsessi kui ka eelnõude kvaliteeti.</p>		
Kuidas aitab tegevus suurendada vastutavust?	<p>Lobikohtumiste läbipaistvamaks muutmine ja huvide deklareerimise register loovad mehhanismi, mille alusel saab hinnata otsustajate sõltumatust ja huvide tasakaalu. See suurendab poliitikakujundajate vastutust ja annab avalikkusele võimaluse nõuda põhjendusi tehtud valikutele.</p> <p>Keskne dokumendihaldussüsteem ühtlustab dokumentide loomise, säilitamise ja avalikustamise põhimõtted, tagades usaldusväärse ja kättesaadava teabe. See toetab vastutuse selgust ja aitab sujuvalt toime tulla asutuste ümberkorralduste või ülesannete üleviimisega, säilitades järjepidevuse ning selge vastutuse igas etapis.</p> <p>Ajakohastatud normitehnika eeskiri toetab selget ja süsteemset õigusloomet, muutes järelevalve ja elluviimise hindamise läbipaistvamaks kõigi osapoolte jaoks.</p>		
Kuidas aitab tegevus suurendada inimeste kaasamist ja koosloomet?	<p>Lobitegevuse läbipaistvus ja paremini kättesaadavad huvide deklaratsioonid annavad huvigruppidele selgema pildi poliitikakujunduses osalejatest ning võimaldavad aruteludes õiglasemalt kaasa rääkida.</p> <p>Keskne dokumendihaldussüsteem pakub avalikkusele struktureeritud ligipääsu riigiasutuste dokumentidele ja otsuste alusele. Kui teave on usaldusväärselt hallatud ja ajakohaselt avalikustatud, saavad inimesed ja huvirühmad otsustusprotsessides osaleda teadlikumalt. Ühtne süsteem võimaldab ka asutuseüleseid töövooge, kiirendades protsesse ja parandades koostööd.</p> <p>Ajakohastatud normitehnika eeskiri muudab nõuded kõigile osapooltele selgemaks ning loob eeldused teadlikumaks ja võrdsemaks osaluseks avalikes protsessides.</p>		
Tegevuse elluviimine			
Tegevuse etapp	Oodatud tulemus	Kavandatud tähtaeg	Osalejad
Lobikohtumiste	Lobikohtumiste	06.2026	Vastutaja: Justiits- ja Digiministeerium

esitamise tagamine, avaldamise automatiseerimine ja järelevalve ning võimaliku ringi laiendamine	avaldamise automatiseerimise ja järelevalve analüüs	02.2027	Kaasvastutajad		
			Valitsusasutused	Vabaühendused	Teised
			Kõik ministeeriumid, Riigikantselei		
	Lobikohtumiste keskse registreerimise rakenduse lähteülesanne				
Hea õigusloome ja normitehnika eeskirja ajakohastamine	HÕNTE ajakohastamiseks vajalikud nõuded on kehtestatud	12.2025	Vastutaja: Justiits- ja Digiministeerium		
			Kaasvastutajad		
			Valitsusasutused	Vabaühendused	Teised
			Kõik ministeeriumid, Riigikantselei	Esindus-organisatsioonid, huvirühmad	Riigikogu Kantselei, Eesti Linnade ja Valdade Liit
	Mõjuhindamise metoodika ajakohastamine	02.2026			

Riigi keskse dokumendihaldussüsteemi (DHS) arendamine ja kasutuselevõtt	Keskse DHS arendamise miinimumtoote kasutuselevõtmine (üks dokumendiliik kolmes asutuses)	01.2026	Vastutaja: Rahandusministeerium		
			Kaasvastutajad		
			Valitsusasutused	Vabaühendused	Teised
			Riigi Tugiteenuste Keskus, Registrate ja Infosüsteemide Keskus (RIK), Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus (SMIT), ministeeriumid	-	Rahvusarhiiv, Andmekaitse Inspeksioon
	Keskse DHSi arendamise I etapp (põhifunktsionaalsus)	12.2026 ⁸			
	Keskse DHSi arendamise II etapp (arhiveerimine, migreerimine, aruandlus, liidesed)	12.2027 ⁹			
Huvide deklareerimise registri arendamine andmete ühekordse esitamise põhimõtte rakendamiseks	Registri arendused on kättesaadavad eesti.ee teenusportaalist	06.2026	Vastutaja: Justiits- ja Digiministeerium		
			Kaasvastutajad		
			Valitsusasutused	Vabaühendused	Teised
			Rahandusministeerium,	-	-

Tegevuse number ja nimetus	2.3. Tõstame avalike digiteenuste kvaliteeti ning arendame GovTech ökosüsteemi		
Tegevuse lühikirjeldus	Arendame juhendile „Digiteenuse omaniku ja pakkuja valik“ tuginevat raamistikku, mille abil saame otsustada teenuste delegeerimise üle erasektorile, luua vajalikud tugimehhanismid ning kasvatada GovTech ökosüsteemi koos innovatsiooni toetavate hangete ja varajase koostööga ettevõtjatega.		
Vastutaja	Justiits- ja Digiministeerium		
Kaasvastutajad	Valitsusasutused	Vabaühendused	Teised (parlament, erasektor jms)
	Riigikantselei	ITL, HealthTech Estonia, EdTech Estonia jt esindusliidud	Teenusepakkuja selgub hanke tulemusena
Tegevuse kestus	Mai 2025 kuni mai 2029		

Probleemi kirjeldus

Millist probleemi tegevus lahendab?

Eesti avalike digiteenuste süsteem on kasvanud suureks ja killustunuks, koormates riigi haldussuutlikkust ning suurendades kulusid. Keskvalitsus osutab ligi 900 teenust, lisaks omavalitsuste ja tugiteenused, mille haldamiseks on registreeritud umbes 1400 andmekogu. Teenuseid ja neid toetavaid süsteeme arendatakse eri asutustes paralleelselt, sageli vähese koordineeritusega. Kuigi koostööd erasektoriga tehakse, jääb teenuste pikaajaline haldamine ja arendamine enamasti avaliku sektori kanda, mis kasvatab kulusid ja vähendab paindlikkust.

⁸ Projekti I ja II etapi lõpptähtajad kinnitatakse 2026. aasta alguses pärast miinimumtoote kasutuselevõtu etappi ning kajastatakse tegevuskava aruandluses ning 2027. a juunis ajakohastatud tegevuskavas.

⁹ Vaata joonealune viide nr 6.

Muutunud vajadused eeldavad süsteemsemat lähenemist digiteenuste delegeerimisele ning tugeva GovTech ökosüsteemi kujundamist.

Mis seda probleemi põhjustab?

Teenuste juhtimine ja vastutuse jaotus on detsentraliseeritud, mis muudab süsteemi keerukaks ja kulukaks. Avalik sektor arendab ise suure osa teenustest, sh komponente, mille pakkumine erasektorile võiks olla efektiivsem. Puudub selge raamistik, kuidas valida teenuse omanikku ja pakkuja ning millistel tingimustel teenuseid delegeerida. Turu analüüsi ja innovatsiooni toetavaid hankesid kasutatakse vähe; valmislahendusi ei pruugi turul alati olla. Regulaatiivsed ja praktilised toetusmehhanismid (andmekaitse, intellektuaalomand, riigiabi, kvaliteedinõuded) ei ole ühtselt tagatud. Puudub ühtne toetusüksus, kuhu asutused saaksid pöörduda delegeerimise praktiliste küsimustega.

Tegevuse kirjeldus

Mida on selle probleemi lahendamiseks seni tehtud?

2021. aastal kiitis avalike teenuste nõukogu heaks aluspõhimõtted digiteenuste mõistlikuks arendamiseks ehk nn 10 käsku, mis on asjakohased mis tahes teenuste jaoks. Põhimõtete elluviimiseks on loodud nn tööriistakast, kust leiab soovitusi, tööriistu ja juhiseid, mis aitavad tuvastada teenuse arendusvajadusi ja viia arendusprotsess edukalt läbi. Tööriistakast sisaldab ka digiriigi koostoime raamistikku. Riigikontrolli ja õiguskantsleri loodud E-harta kirjeldab avalike teenuste kasutajate õiguseid e-riigis ja sisaldab kontrollküsimusi nii teenuse kasutaja kui ka teenust osutava ja arendava asutuse jaoks. Täpsem ülevaade varasemalt tehtud tegevustest on leitav Justiits- ja Digiministeeriumi kodulehelt¹⁰.

2025. a kevadel valmis Riigikantselei ning Justiits- ja Digiministeeriumi tellimusel juhend „Digiteenuse omaniku ja pakkuja valik“¹¹, mis selgitab meetoodiliselt avaliku sektori digiteenuste arendamisel tekkivat küsimust, kas teenust tuleb luua ja hallata riigisiselt või tasub kaasata erasektor – ja mis ulatuses. Juhend seob ühte majandusliku tasuvuse, turupotentsiaali, riskide ja jätkusuutlikkuse hindamise, toob näiteid riigi ja erasektori partnerlusest ning annab soovitusi teenuse tervikkulu hindamiseks, *vendor lock-ini* vältimiseks ning turvalisuse tagamiseks ka tundlikes valdkondades. Samuti on loodud tehisonõunik, mis aitab juhendi teemades kiiresti orienteeruda ja luua esmaseid otsustusanalüüse.

Mis on pakutav lahendus?

Riigikantselei ning Justiits- ja Digiministeeriumi eestvedamisel võetakse kasutusele juhend „Digiteenuse omaniku ja pakkuja valik“, mille alusel asutused saavad otsustada teenuse delegeerimise üle erasektorile. Oluline on kujundada üleriigilised protsessid, kus teenuste delegeerimine on üks kriteeriumidest (nt riigi eelarvestrateegia ja riigieelarve koostamise, arendusprojektide määrus). Lisaks tuleb arendada praktilisi tugimehhanisme, sh andmekaitse ja intellektuaalomandi riskide maandamine, kvaliteediraamistiku loomine, turu toimivuse analüüs, hinnang kuluefektiivsusele. GovTech ökosüsteemi arendamine hõlmab innovatsiooni toetavaid ja probleemipõhiseid hankesid, erasektori varast kaasamist ning koostöövõrgustike kasvatamist.

Mis on selle tegevuse soovitud tulemus?

- Kuluefektiivne ja läbipaistev süsteem, kus avalike digiteenuste delegeerimine erasektorile vähendab riigi halduskulusid ja tagab teenuste kvaliteedi ja suurendab arusaadavust teenuse hinnast.
- Tugev GovTech ökosüsteem, mis kasvatab väikeste ja keskmiste ettevõtete võimekust pakkuda avalikke digilahendusi ning loob Eestile ekspordipotentsiaali.
- Selged ja ühtsed reeglid digiteenuste omaniku ja pakkuja valikuks, mis suurendavad usaldust, toetavad innovatsiooni ning tõstavad Eesti digiriigi küpsust

¹⁰ <https://www.justdigi.ee/digi-side-ja-kuber/digiteenused/digiteenuste-arendamine>

¹¹ <https://riigikantselei.ee/avalike-digiteenuste-omaniku-ja-pakkuja-valik-0>

Tegevuse seos AVP väärtustega	
Kuidas aitab tegevus suurendada läbipaistvust?	Digiteenuste omaniku ja pakkuja valiku juhend ning sellega seotud toetavad mehhanismid loovad ühtse ja läbipaistva raamistiku, mille abil on võimalik põhjendada, miks, kellele ja mis tingimustel avalikke teenuseid delegeeritakse, tuues esile teenuste kogukulu ja riskid.
Kuidas aitab tegevus suurendada vastutavust?	Selgete otsustuspõhimõtete ja kriteeriumide kehtestamine teenuste arendamisel ning delegeerimisel suurendab avaliku sektori asutuste vastutust teenuste kvaliteedi, kuluefektiivsuse ja haldusotsuste põhjendatuse eest.
Kuidas aitab tegevus suurendada inimeste kaasamist ja koosloomet?	GovTechi ökosüsteemi arendamine toetab koostööpõhist innovatsiooni, kus erasektor kaasatakse varakult teenuste arendusse ning soodustatakse probleemipõhiseid hankeid, mis avavad riigi vajadused laiemale turule ja loovad uusi koostöövõimalusi.

Tegevuse elluviimine

Tegevuse etapp	Oodatud tulemus	Kavandatud tähtaeg	Osalejad
Õigusraamistiku loomine	IT arendusprojektide määrus ja seonduvad seadusmuudatused, mis kohustavad analüüsima riigi rolli ulatust ning seda vähendama	12.2026	Vastutaja: Justiits- ja Digiministeerium Kaasvastutajad: Valitsusasutused Riigikantselei ITL, HealthTech Estonia, EdTech Estonia jt esindusliidud
Digiteenuste delegerimine ja GovTech ökosüsteemi arendamine Eestis	Vähemalt 20 teenust või komponenti delegeeritud. Riigiasutuste uute protsessid ja tellimise põhimõtted juurutatud.	05.2029	Vastutaja: Justiits- ja Digiministeerium Kaasvastutajad: Valitsusasutused Riigikantselei ITL, HealthTech Estonia, EdTech Estonia jt esindusliidud

Tegevuse number ja nimetus	2.4. Vähendame bürokraatiat koostöös erasektoriga		
Tegevuse lühikirjeldus	Viime ellu ettevõtjate tehtud ja ettevõtjate majanduskasvu ja efektiivsuse nõukoja poolt läbi arutatud ettepanekud nõuete ja bürokraatia vähendamiseks. Viime läbi analüüse ja seiret, et toetada sisukaid valitsusotsuseid ja tagada läbipaistev mõjuhindamine. Muudame aruandluse täielikult andmepõhiseks, nii et ettevõtja esitab andmed vaid korra ja riik korraldab nende edasise vahetuse.		
Vastutaja	Riigikantselei		
Kaasvastutajad	Valitsusasutused	Vabaühendused	Teised (parlament, erasektor jms)
	Ministeeriumid	-	Efektiivsuse ja majanduskasvu nõukoja liikmed
Tegevuse kestus	Märts 2025 kuni juuni 2029		

Probleemi kirjeldus

Millist probleemi tegevus lahendab?

Avaliku sektori bürokraatia on ettevõtjate ja avalikkuse hinnangul endiselt liigalt koormav ning vähendab koostöö efektiivsust. Eesti ettevõtjad on esitanud ca 700 ettepanekut bürokraatia vähendamiseks. Kuigi need initsiatiivid on olulised, vajavad nad süsteemsemat raamistamist nii ideede esitamiseks kui elluviimiseks, et muutused ei jääks ajutiseks. Avatud valitsemise partnerluse tegevuskava pakub ühelt poolt vajaliku raamistiku bürokraatia vähendamise protsessi elujõulisuseks ning teiselt poolt platvormi ettevõtjate ettepanekute rakendamiseks läbipaistval ja kaasaval viisil.

Eesti ettevõtjatel, aga osaliselt ka vabaühendustel, on suur aruandluskoormus: korduvat infot tuleb esitada eri asutustele korduvalt ja eri vormides. Statistikaamet, EMTA, PRIA ja teised koguvad andmeid paralleelselt, mis tekitab ettevõtetele tuhandeid töötunde lisakulu. Näiteks on hinnatud, et

uute lahendustega saaks vähendada ettevõtjate aruandluskoormust miljonite töötundide võrra. Ettevõtjate tagasiside näitab, et suurim probleem on korduvate andmete esitamine ning eri süsteemide ja küsimustike paralleelsus.

Strateegilise planeerimise protsessid ja seire, sealhulgas mõõdikud, on killustatud eri dokumentides ja süsteemides. Informatsioon ei ole ühes kohas kättesaadav, tööprotsessid on ajamahukad ning aruannete koostamine sõltub suuresti käsitööst. Paljud aruanded koostatakse käsitsi, otsides andmeid eri allikatest, mis on ajamahukas ja ebaefektiivne.

Mis seda probleemi põhjustab?

Eri gruppide ettepanekuid ei ole alati koondatud ning valitsusprotsessiga sidunud. Avaliku sektori tööprotsessid on killustunud. Bürokratilikud nõuded avalduvad mitmetes valdkondades – aruandlus, ohutus, erialased load – eriti koormavaks. Ettepanekute elluviimine on aeglane ja väljundite mõju ei ole selgelt mõõdetav või nähtav. Regulaarse tagasiside ja elluviimise (automaatse andmepõhise) seire süsteem vajab täiustamist, mis koos ettevõtjate kaasamisega kindlustaks stabiilse muutuse. Nõukoja tööd toetatakse küll Riigikantselei ja teiste asutuste poolt, kuid selle töö tulemuste laiem ja korrapärane siseseviimine vajab veel paremat protsessi.

Aruandlussüsteemid on üles ehitatud asutuste vajadustest lähtuvalt, mitte kasutajate mugavust arvestades. Puuduvad ühtsed taksonoomiad ja masinliidesed, mis võimaldaksid andmeid automaatselt edastada. Avaliku sektori infosüsteemid ei ole piisavalt integreeritud ning samad andmeväljad tuleb esitada mitu korda. Ka regulatsioonid ei toeta põhimõtet, et andmeid küsitakse vaid üks kord. See kõik vähendab ettevõtjate aega põhitegevusele keskendumiseks.

Erinevad arengukavad, programmid ja aruandluse vormid on hajutatud nii sise- kui välisvõrkudes. Puudub ühtne raamistik, mis looks läbipaistva ülevaate eesmärkidest ja nende täitmise seiramiseks. Infosüsteemide erinevus ja metaandmete vähene kasutamine raskendavad ajakohase ja täpse info kättesaadavust. Mõõdikud ei ole koondatud ühtsesse süsteemi ega varustatud standardsete metaandmetega. Infosüsteemid ei suhtle omavahel, mistõttu peab sama andmeid korduvalt otsima ja sisestama. Ajakohasuse kontroll on keeruline ning sageli on raske leida, milline versioon on viimane ja õige.

Tegevuse kirjeldus

Mida on selle probleemi lahendamiseks seni tehtud?

Riigireform, mille üks osa on ka dereguleerimine, on vahelduva eduga olnud aruteluteema juba aastakümneid. Üks esimesi süstemaatilisi algatusi oli Vabariigi Presidendi Kantselei juures tegutseva Eesti Koostöö Kogu „Riigipidamise kava“ 2013-2015 loomine. Järgnevatel aastatel koostas riigiõiguse ekspertidest ja ettevõtjatest koosnev Riigireformi Sihtasutus visioonidokumente ja ettepanekuid, rõhutades vajadust analüüsida ja ümber korraldada nii keskvalitsuse, põhiseaduslike institutsioonide kui ka kohalike omavalitsuste funktsioone ja struktuure. Täpsem ülevaade varasimatest algatustest ja nende tulemustest on esitatud Rahandusministeeriumi koostatud analüüsis¹².

Märtsis 2025 käivitati peaministri efektiivsuse ja majanduskasvu nõukoda (edaspidi *ettevõtjate nõukoda*), mille sekretariaat on Riigikantselei. Nõukoja tööülesanne on teha peaministrile konkreetsed ettepanekud dereguleerimiseks, nõuete ja bürokraatia vähendamiseks ning sammudeks, mis aitaksid kaasa majanduse kasvule. Ennekõike keskendub nõukoda neljale valdkonnale: planeeringud, aruandlus, avaliku sektori järelevalve, üleliigsed nõuded ja regulatsioonid. 2025. a septembri seisuga on esitatud kokku 663 ettepanekut, millest 122 on Vabariigi

Valitsus toetanud ning 14 on ellu viidud.

Alustatud on andmepõhise aruandluse (APA) arendustega, mille eesmärk on luua ühtsed taksonoomiad ja masin-masin liidesed. Töös on 15 halduskoormuse vähendamise projekti, sh MTA investeering 2,6 mln eurot uute TSD, KMD ja TÖR lahenduste arendamiseks. Osa küsimustikke on juba analüüsitud ning lahendused testimisel (nt majutusettevõtete aruanded). Samuti on plaanis kasutada riiklikke andmekogusid korduvate küsimustike asendamiseks.

On loodud strateegilise planeerimise raamistik, mis tugineb riigieelarve seadusele ja valdkonna arengukavade ning programmide koostamise korrale. Samuti on hiljuti valminud keskkond, mis koondab strateegilise planeerimise ja aruandluse protsessid.

Mis on pakutav lahendus?

Ettevõtjate nõukoda esitab valitsusele ettepanekuid bürokraatia vähendamiseks ja avaliku sektori efektiivsuse suurendamiseks. Riigikantselei ja teiste valitsusasutuste rolliks on hinnangute ja analüüside läbiviimine, et valitsus saaks teha sisukaid otsuseid (näiteks andmete topelt esitamise vähendamine, planeeringute kiirendamine või tööohutusnõuete lihtsustamine). Oluline osa protsessist on elluviimise seire ja läbipaistvus, kus Riigikantselei jälgib, millised ettepanekud jõuavad valitsuskabineti otsustesse ja kuidas nende mõju realiseerub.

Pakutav lahendus on aruandluse muutmine täielikult andmepõhiseks: ettevõtja esitab andmed vaid üks kord, ühte süsteemi ja edasise vahetuse korraldab riik. Kõige sagedamini esitatavad aruanded (ca 150) standardiseeritakse ja viiakse masinliidestesse. MTA uued lahendused võimaldavad deklaratsioonide automaatset edastamist otse raamatupidamistarkvarast. Lisaks töötatakse välja meetodikaid, mis kasutavad olemasolevaid era- ja riigiandmeid, vähendades vajadust eraldi aruanneteks. Aastaks 2030 on eesmärk, et vähemalt 75% aruandlusest toimub automaatselt.

Loodav seireportaali pakub ühtset platvormi, kus on koos kõik arengudokumendid, protsesside ülevaated ja andmekogud, kus ammutada andmeid ja infot strateegilise planeerimise protsessi jaoks. Portaal koondatakse mõõdikud ühtsesse andmekeskonda, kus need on standardiseeritud, varustatud metaandmetega ja kättesaadavad nii ametnikele kui avalikkusele. Lahendus võimaldab visualiseerida andmeid, luua automaatseid aruandeid ning võtta kasutusele tehisintellekti abivahendeid tööprotsesside kiirendamiseks ja kvaliteedi parandamiseks. Portaali eesmärk on lihtsustada töövooge, koondada andmed ühte kohta ja luua alus tehisintellekti kasutuselevõtuks riigi strateegilises planeerimises.

Mis on selle tegevuse soovitud tulemus?

Bürokraatia vähendamise algatus:

- Sujuvam ja läbipaistvam bürokraatia vähendamise protsess, kus ettevõtjate ettepanekud liiguvad kiiremini ja konkreetsemalt valitsuse otsustesse.
- Tõhusam ja vähendatud halduskoormus avaliku sektori ja ettevõtete vahel, võimaldades keskenduda väärtust loovale tegevusele.
- Laiem usaldus ja koostöö, kus ettevõtjate ja avaliku sektori vahel tekib tugevam partnerlus, tuginedes struktureeritud ja avalikult jälgitavale protsessile.

Aruandluse automatiseerimine erasektorile:

- Ettevõtjate aruandluskoormus väheneb märkimisväärselt.
 - Korduvate andmete esitamise kohustus kaob.
 - Aastaks 2030 säästetakse miljoneid töötunde.
 - Vähem bürokraatiat ja suurem paindlikkus ettevõtjatele.
 - Läbipaistev ja tõhus süsteem, mis põhineb andmete korduvkasutusel ja automaatsel liidestamisel.
-

Strateegilise planeerimise automatiseerimine:

- Kõik strateegilise planeerimisega seotud andmed ja dokumendid on ühes kohas, leitavad ühe otsinguga.
- Tööprotsessid muutuvad kiiremaks ja lihtsamaks, aruandlus on suuresti automatiseeritud ja ajakohane.
- Tehisintellekti tööriistad toetavad analüüsi ja ülevaadete koostamist.
- Läbipaistvus ja info kättesaadavus avalikkusele ning otsustajatele paranevad.

Tegevuse seos AVP väärtustega

Kuidas aitab tegevus suurendada läbipaistvust?

Ettevõtjate ettepanekud avalikustatakse juhtimislaudadel, mis võimaldab kõigil huvilistel jälgida, millised bürokraatia vähendamise ideed on esitatud ja millises etapis need on, luues selge ja jälgitava protsessi.

Aruandluse automatiseerimine muudab korduvad andmed kättesaadavaks ühtses süsteemis ja vähendab käsitööd, tagades usaldusväärse ülevaate.

Strateegilise planeerimise automatiseerimine koondab arengukavad, mõõdikud ja aruanded ühte seireportaali, pakkudes nii ametnikele kui avalikkusele selget ja ajakohast infot.

Kuidas aitab tegevus suurendada vastutavust?

Riigikantselei koos ministeeriumitega viib läbi ettepanekute analüüsi ning jälgib elluviimist, mistõttu on võimalik hinnata, millised ideed jõuavad otsusteni ning kuidas nende mõju realiseerub – see loob selge aluse institutsionaalsele vastutusele.

Aruandluse automatiseerimine seob otsused selgete andmetega ning näitab, milline asutus vastutab konkreetse info edastamise eest.

Strateegilise planeerimise automatiseerimine standardiseerib mõõdikud ja seire, muutes tulemuste hindamise üheselt mõistetavaks ja kontrollitavaks.

Kuidas aitab tegevus suurendada inimeste kaasamist ja koosloomet?

Ettevõtjate nõukoja kaudu kutsutakse ettevõtjaid aktiivselt üles jagama oma kogemustel põhinevaid ettepanekuid ning neid arutatakse koos avaliku sektoriga, mis toetab varajast kaasamist ja probleemipõhist koosloomet. Ettevõtjate nõukoda ei loo kiirteed ettepanekutest otsuste saamiseks ega asenda tavapärasest kaasamist ja koostööd eelnõude ja algatuste ettevalmistamisel, vaid pakub lisaks olemasolevatele otsuse tegemise protsessidele täiendavat sisendit probleemide kaardistamiseks.

Aruandluse automatiseerimine vabastab ettevõtjad liigse aruandluskoormuse alt, võimaldades neil keskenduda sisukamale koostööle avaliku sektoriga.

Seireportaali loob avatud ruumi, kus kodanikud ja huvirühmad saavad ligipääsu eesmärkidele ja mõõdikutele ning teha faktipõhiseid ettepanekuid.

Tegevuse elluviimine

Tegevuse etapp	Oodatud tulemus	Kavandatud tähtaeg	Osalejad		
Bürokraatia vähendamise algatus	Kõik ettevõtjate nõukojale esitatud ettepanekud on läbi analüüsitud ja võimalusel ellu viidud ning info selle kohta on jooksvalt kättesaadav avalikkusele	10.2026	Vastutaja: Riigikantselei		
			Kaasvastutajad		
			Valitsusasutused	Vabaühendused	Teised
			Ministeeriumid	Ettepanekuid esitanud vabaühendused	Ettepanekuid esitanud teised osapooled
Aruandluse automatiseerimine erasektorile	Loodud võimekus vastu võtta TSD ja KMD deklaratsioonide ning TÕR kannete andmeid otse raamatupidamistarkvara rast üle masin-masin liidese ¹³	01.2027	Vastutaja: Riigikantselei		
			Kaasvastutajad		
			Valitsusasutused	Vabaühendused	Teised
			Maksu- ja Tolliamet, Statistikaamet	-	-
Strateegilise planeerimise automatiseerimine	Strateegilise planeerimise dokumentide koostamine ja aruandlus „ühe sisestuse põhimõttel“ ning kogumine ja kuvamine seireportaalis	12.2026	Vastutaja: Riigikantselei		
			Kaasvastutajad		
			Valitsusasutused	Vabaühendused	Teised
			Rahandusministeerium	-	-

¹³ Edasised oodatud tulemused täpsustuvad töö käigus.

Tegevuskava elluviimine

Tegevuskava viiakse ellu riigi ja vabaühenduste partnerluse kaudu. Iga tegevuse vastutaja koordineerib koostööd kaasvastutajate ja partneritega, lähtudes avatud valitsemise põhimõtetest (läbipaistvus, koostöö, vastutavus). Riigikantselei avaldab oma veebilehel¹⁴ tegevuskava elluviimise ülevaate vähemalt kaks korda aastas: 30. juuni ja 31. detsembri seisuga, lähtudes tegevuste eest vastutajate elluviimise ülevaadetest ning kaasatud partnerite tagasisidest.

Tegevuskava elluviimist jälgib ja koordineerib ARVAK, mis koguneb vähemalt kord poolaastas. ARVAK-u tegevust toetab mitteformaalne AVP ümarlaud, kuhu kuuluvad vabaühenduste esindajad ja teised huvitunud.

Tegevuskava elluviimise keskel ehk hiljemalt 2027. aasta suveks vaadatakse põhjalikumalt üle riigi ja vabaühenduste partnerluses tegevuskava elluviimine ning vajadusel korrigeeritakse või muudetakse seda.

Tegevuskava lõppedes koostatakse tegevuskava täitmise aruanne. Sõltumatu hindamismehhanism ehk IRM koostab tegevuskava kohta kolm aruannet: lähtearuanne, kus analüüsitakse tegevuste asjakohasust ja võimalikku mõju; vahearuanne, mis keskendub tegevuskava uuendamise protsessile ja uuendatud või lisatud tegevustele; lõpparuanne, mis keskendub tegevuste elluviimise tulemuslikkusele.

¹⁴ <https://www.riigikantselei.ee/valitsuse-too-planeerimine-ja-korraldamine/valitsuse-too-toetamine/avatud-valitsemise-partnerlus>

Lisa. Tegevuskava koostamise protsess

Tegevuskava koostamise ajakava kinnitas ARVAK 28. oktoobril 2024. aastal. Tegevuskava koostamise perioodi jäi kaks Vabariigi Valitsuse vahetust: üks juulis 2024. aastal ning teine märtsis 2025. aastal, mis tingis tegevuskava plaanitud hilisema valmimise.

Tabel 2. Tegevuskava koostamise protsess.

Aeg	Tegevus	Eesmärk
09.- 10.08.2024	Koostöö Arvamusfestivalil toimunud aruteludega	Pakkuda viiele „Eesti 2035“ ja AVP teemadega seotud arutelude korraldajatele väljundit tegevuskava koostamisse sisendi andmiseks
03.10	Kohtumine Justiits- ja Digiministeeriumiga (JDM)	Arutada korruptsioonivastase tegevuskava võimalikku ühildamist AVP tegevuskavaga ning JDM-i elluviidavate tegevuste võimalikku ühildamist AVP tegevuskavaga
28.10	ARVAK kohtumine	Anda hinnang 2022-2024 tegevuskava elluviimisele Kokku leppida tegevuskava koostamise protsess
12.11	Kohtumine maakondlike kodanikuühiskonna konsultantidega	Tutvustada tegevuskava koostamise protsessi ja võimalusi maakonna tasandil kaasa rääkida
13.11	AVP ümarlaua kohtumine	Arutada tegevuskava koostamise protsessi ja analüüsida varasemate tegevuskavade tulemusi
03.12	Aruteluseminar maakondlike kodanikuühiskonna konsultantidega	Koguda konsultantide ettepanekuid uueks AVP tegevuskavaks ning arutada võimalusi maakondades sellel teemal arutelusid korraldada
29.01- 17.02.2025	Avalik ideekorje	Leida uusi AVP tegevusi
30.01	AVP tegevuskava 2022-2024 aruanne	Anda ülevaade senistest tulemustest ja raamistada edasisi arutelusid
26.03	Inspiratsioonipäev „KOV: kohaliku osaluse võimalused“	Koostöös Eesti Koostöö Kogu ning Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumiga korraldatud seminaril leida töötoas võimalikke AVP tegevusi, sh KOV-ide esindajatega
14.05	AVP kaasamiseminar	Koostöös Vabaühenduste Liiduga korraldatud seminaril leppida kokku, millised tegevused on järgmisel perioodil prioriteetsed
03.06	ARVAK kohtumine	Tutvustada AVP tegevuskava eelnõud
13.-19.06	Tegevuskava esimese versiooni kooskõlastamine ARVAK-uga	Tegevuskava on ARVAK-u liikmetega kokku lepitud
03.-09.10	Tegevuskava täiendamine ning viimase versiooni kooskõlastamine ARVAK-uga	Kiita heaks tegevuskava selle esitamiseks kooskõlastusringile
15.10	Ideekorjes ja kaasamisüritustel osalejatele tagasiside andmine	Põhjendada, millistel kaalutlustel ja milliste tegevustega edasi liigutakse
20.10-06.11	Tegevuskava esitamine avalikule kooskõlastusringile	Tegevuskava on vastutajate, kaasvastutajate ja protsessis osalejatega kokku lepitud
november	Tegevuskava esitamine Vabariigi Valitsusele	Tegevuskava heakskiitmine